

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Pogreb dr. Štefana Kočevarja v Celji.

Štajerskim Slovincem je v noči od 22—23. februarja t. l. nemila smrt pobrala zopet jednega prvih, najstareših in najzaslužnejših buditeljev in domoljubov. Umrl nam je starosta naših narodnjakov, preblagi g. dr. Štefan Kočevar, upokojeni c. kr. okrajni zdravnik in cesarski svetovalec.

Rodil se je leta 1808 v slovenskem trgu, v Središči, od precej imovitih staršev, ki so ga dali v latinske šole v Maribor in visoke šole v Gradec in Dunaj, kder je tudi prejel čast in naslov doktorja zdravilstva. Služboval je na večih mestih na Štajerskem; nekaj časa tudi v Podčetrtku, dokler se ni preselil stalno v mesto Celje. Kot zdravnika je daleč zaslovelo njegovo ime. Pogosto je bil uspešno klican k bolnikom, katere so drugi zdravniki bili uže popustili. Siromakom pa je bil zelo izredno usmiljeni oča tako, da mu tukaj še najgrša politična zagriženost ni mogla odrekati priznanja. Njegovo zvestobo v zdravniškem poklicu priznala je celó vlada in na njeni nasvet so svitli cesar blagega moža počastili z naslovom cesarskega svetovalca.

Toda nam Slovincem bil je rajni še več. Bil nam je narodni buditelj, uže takrat, ko so domoljubi slovenski bili še jako redko sejani. Njegov bistri duh je kmalu spoznal žalostni položaj slovenskega ljudstva in njegovo plemenito srce mu ni dopuščalo tukaj rok križem držati. Začel je torej štajerske Slovence vzbujati k narodnej zavesti. Najdemo ga v zvezi s vsemi odličnimi domoljubi, s vsakim narodnim podjetjem in v burnem letu 1848 podal se je tudi v politično borbo. Delal je na vso moč zoper veliko-nemški državni zbor v Frankfurtu, ki je hotel vse avstrijske Nemce s Slovani vred velikej Nemčiji prikrpiti in Avstrijo razdreti.

Takrat smo zlasti štajerski Slovenci prvič na politični oder stopili. Smemo biti ponosni

na tisti čas, kajti branili smo celokupnost Avstrije, potegovali se za neodvisnost avstrijskega cesarstva in prvič zglasili se za svoje narodne pravice.

Kakor so slovenski vojaki cesarja branili na Italijanskem pod slavnim Radeckym proti Italijanom, tako so slovenski domoljubi doma varovali Avstrijo zoper velikonemške rogovileže in grabljivce.

In med temi slovenskimi korenjaki, cesarju in narodu zvestimi, bil je na odličnem mestu tudi g. dr. Kočevar. Izvoljen za poslanca ni poškilil čez avstrijske meje v Frankfurt, ampak šel je z večimi domoljubi k bratom Hrvatom v Zagreb, ki so pod slavnim banom Jelačićem največ pripomogli, da je bila Avstrija rešena nemško-magjarske revolucije. Od tiste dobe je med domoljubi beseda dr. Kočevarja dobila največjo veljavo na Štajerkem. Slovenci so ga častili in poslušali kot najmodrejšega svetovalca in sčasoma kot očeta!

Zato pa je novica, da je preblagi mož, nevarno zbolel, povsod Slovence nemilo dirnola. In ko se je zvedelo, da je izdihnil, mislilo se je tudi na primeren pogreb, ki je pa res bil sijajen, izredno slaven in veličasten. Pogreb je bil vreden in primeren zaslugam dr. Kočevarja pa dela Slovincem tudi lepo čast. Veliko tisoč naroda se je zbralo v nedeljo 25. februarja t. l. popoldne ob 3. uri pred hišo rajnega v gosposkej ulici v Celji.

Vencev se je poslalo od vseh strani. Bela Ljubljana je poslala 80 gospodov, med temi 23 Sokolov z zastavo, in pevski zbor tudi z zastavo.

Mozirskih Sokolov je prišlo 25. Tudi Hrvati so se spomnili rajnega in odposlali h pogrebu več odličnih gospodov iz Zagreba. Mariborska čitalnica bila je zastopana po svojem predsedniku in večih odbornikih, med njimi je bil tudi poslanec g. dr. Dominkuš. Nad grobom v slovenskem pokopališči pa je slavnemu domo-

ljubu govoril slovo v imenu Slovencev, g. dr. Žarnik iz Ljubljane, v imenu Hrvatov g. dr. Folnegovič, iz Zagreba. Nagrobnica pa, milo doneče spevana od 60 pevcev, sklenila je sijajno pogrebno svečanost.

Rajni domoljub bodi nam vsem v izgled; njegovo ime pa naj med nami slovi v vednem, blagem in hvaležnem spominu. Bodi mu lahka zemlja slovenska, v katerej počiva in za katere čast in blagor je srce njegovo zmiraj koprnelo! Desterniški.

Gospodarske stvari.

Kako po zimi goveje živino krmiti.

Da je pri krmljenju goveje živine tudi kakor povsodi treba pameti in razuma, na to resnico mnogi kmetovavci še vse premalo porajtajo. Kjer ni raznih fabriških odpadkov na razpolaganje, kar je skoraj pri vseh naših kmetih, tam se pogosto goveja živina po zimi tako slabo in pičlo krmi, da posebnega dobička od tako postrežene živine ni pričakovati, dosti je če le preveč ne izhujša in suha ne postane. Živali najzlatnejšega plemena se pokvarijo v najkrajšem času in zarodiči zlahkanih bikov so navadno slabejši od onih domače plehe. Hočemo toraj o zimskem krmljenju naše goveje živine bolj obširno govoriti in s tem k boljši strežbi kolikor moremo pripomoči.

Skušnje in znanstvo so pokazale, da potrebuje vsaka žival dan na dan določeno množino vsakovrstne hrane, da si telo ohrani vedno v enakem stanju. To hrano porablja žival za dihanje, za napravljanje živalske toplote in v nadomestitev vseh onih telesnih delkov, ki se dan na dan porabljajo. Če živalim le toliko hrane privošimo, kolikor je ravno v nadomestitev porabljenih tvarin neobhodno potrebujejo, potem ne moremo od njih pričakovati mleka, mesa itd. Ako mora pa žival še vrh tega težka dela opravljati ali nam mleko dajati, potem mora hujšati in sušeti, ker si odvzetih telesnih delkov ne more več nadomestiti. Le če živali več hrane položimo kakor je za svojo ohranitev potrebuje (se ve da tudi to velja le do določene meje) moremo tirjati, da žival meso, mleko ali volno prideluje. Prepičlo krmljenje domače živine je toraj velika potrata.

Kmetovalec polaga v krmi goveji živini gotovo glavnico ali kapital. Če mora pa žival to glavnico jedino le v ohranitev svojega telesa obračati, tedaj ne more nič pridelovati, niti mesa niti mleka. Zgubiva toraj v krmi ležečo denarno vrednost, katero mu k večjemu slab gnoj le slabo povračuje.

Hrana, katero živini pokladamo, se da v dve vrsti razdeliti in sicer v take tvarine, katere imajo gnjilec ali dušec v sebi, in v take,

ki tega nimajo. Prve imajo v obilni množini v sebi protein ali sirovi beljakovec, t. j. one snovi, iz katerih se v živalskem telesu poglavitno mleko in meso snuje in dela.

Ona hrana, ki je brez gnjilca ali dušca, se porablja v živalskem telesu najbolj za napravo toplote in pa maščobe. Natančno znanje raznotere hrane nas nareja zmožne naši živini tako hrano izbirati, ki je dober kup in pri tem največje povrednoščenje v živalskem telesu pripušča. (Konec prih.)

Hmeljarstvo.

III. Kdo ga naj sadi? Pri nobenem oddelku hmetijstva ni toliko zapeljivega, kakor ravno pri kmeljoreji posebno za naše kraje zdaj, ko so tako ugodne letine zanj! Ni vse zlato, kar se sveti, in to velja tudi o hmelji. Kakor pri vsakem drugem pridelku, tako se tudi pri hmelji cena menjuje in to še v veliko večji meri! Kdor bi tako preračunal dohodke od hmelja, kakor nja cena zdaj stoji in se na to zanašal, ta bi se utegnil zelo zmotiti! Bila so leta, ko je veljal cent hmelja 400 fl. so pa bila tudi taka, ko je en cent samo 24 fl. do 30 fl. veljal. Iz tega se vidi, kaki menjatvi v ceni je hmelj podvržen. Pridejo leta, ki ima hmeljar zgubo pri svojem hmelji in tedaj je gorje, če se je le na to zanašal. Zgodilo se je vže na velikih krajih, da so tam, kjer so bili hmelj nasadili, ga zopet izruvali zaradi male cene. Ko so pa prišla zopet dobra leta, jim je bilo se ve da žal in kmet se je za ušesi kraspal. Če je kje previdnost dobra, je gotovo tu na mestu. Kdor toraj začne hmeljariti, naj si ta le vprašanja stavi in z dobro vestjo odgovori:

1. Ga zamorem saditi, imam zanj pripravljeno (rigolano) zemljišč.

2. Koliko ga zamorem saditi, da ga bodem lahko obdeloval brez škode za druge pridelke?

3. Imam gnoja in denarja zadosti, da zamorem tudi več let potrpeti, če pridejo slaba leta, in nebi cela kmetija trpela in da ne pridem zavoljo hmelja na kant, kar se je vže tudi zgodilo. —

Če se je vse to prevdarilo in če je odgovor vseh vdrašanj za nasaditev, tedaj ga naj kmet sadi, ker hmelj je potem pravi blagoslov božji pri kmetiji, ker on utegne kmeta v nekih dobrih letih obogateti. In v slabih? Mu ne morejo kaj škodovati, ker se ni toliko zanašal. Staviti pa vse na eno karto, kakor nekateri nameravajo in udariti — „banko“! to bi bilo neprevidno in mogoče pogubno.

Delo v vinogradu med letom.

1. Gnoj naj se po trgatvi po zimi v vinograd raznosi in sè zemljo pokrije. 2. Vejniki (vevnik, plastje), katerega je pripravljati

med gospojnicama (mešama) od vejevja leskovega, jelševega, hrastovega itd. naj se neobrito in dokler so še kolovozi osušeni v gorco zvozi. 3. Rezačev da se opraviti v pozni jeseni, v mili zimi in če ti niste bili ugodni zadosti, pa v februarji; sploh: kadar „muzga več ne kroži po trti“, drugače se trta solzi in veliko svoje moči zgubi. — Škarje, vinjek (reznik) nabrusi poprej dobro, kajti obrezovati mora se gladko in vselej 2—3 cm. nad očesom takó, da se prvo oko ne zalije ali osuši. Trte, ktere so bile zaradi njihove izverstnosti ali pa zaradi goliša že med trgatvijo za pogrobanje odločene in (n. pr. s kako belkasto cápico) zaznamovane, naj rezači prepusté grobačem, če niso ti že pred unimi svojega dela opravili.

Rozga ali mladika, ktero misliš z obrezanjem k večej rodovitnosti prisiliti, mora biti dozorela, močna in zdrava. Slabotnim trtam nalagaj malo, zastavnim več, najkrepkejšim in malovrednim pa veliko.

Rezač obreze mladiko n. pr. na eno okó, to je čep; na dve, tri ali štiri očesa je reznik; na 5 do 6 očes je šparon, tudi čerunič; na 8 do 12 očes pa bik, konjič, tudi butica. Ključ je mladika s 4 ali 5 očesi na 2 cm. dolgem starem lesu, ali tudi brez tega. Ključ pride za 1—3 leta v trsnico (Rebschule). Pomniti je še vlačnice, zaležnice ali mladice in kobile. Zadnja je suhi les na stari trti, kar morajo rezači tikoma in gladko odžagati. Rezina naj se v butarce zveže in pri grobanji mesto vejnika (plastja) porabi. Vinograd naj vselej svojo odrezlino nazaj dobi!

(Dalje prih.)

Sejmi. 3. marca Vransko, Loka, Lučane, Oplotnica, 6. marca sv. Peter pod sv. gorami.

Dopisi.

Iz Celja. (Pogreb dr. Štefana Kočevarja.) Naznaní, ljubi Gospodar, svojim bralcem s koliko častjo smo spremljali blagega dr. Kočevarja telesne ostanke k poslednjemu počitku. Med tem časom, ko so peli mrtvaški zyonovi pri mnogih farnih cerkvah na spodnjem Štajerskem, ter naznanjali pogreb velikega slovenskega rodoljuba in recimo še: pogreb vernega katoličana; med tem časom bilo je brez števila ljudi iz vseh stanov zbranih ne le pred Kočevarjevo hišo, temveč po celi ulici je bila tolika gnječá, kakoršne do zdaj gotovo še nij bilo pri nobenem mrtvaškem sprevodu. Točno ob treh popoldne pride častita duhovščina v dolgi vrsti. Pevski zbor, okoli 60 pevcev, zapoje milo žalostinko. Sprevod se začne. Za križem prihajajo mimo mrtvaškega voza poslanstva raznih društev, zavodov in občin iz Štajerskega, Kranjskega in Hervatskega s svojimi prekrasnimi

venci in zalimi trakovi, na kterih si bral napise dotičnih darovalcev. Nad 40 različnih vencev in poslanstev sem naštel jaz; mogoče, da jih je bilo še več. Pred cerkvijo sv. Maksimiljana obstojimo. Opravijo se zopet molitve za pokojnika; pevci mu v drugič zapojejo. Od tod se pomika sprevod na dalje: razna poslanstva pešice, duhovščina in rodovina pa na vozeh. Bilo je pol pete ure, ko dojdemo na okoličanski mirodvor, kterega si je ranjci odločno izbral sam za svoj počitek. Cele trume ljudstva pa drvijo deloma po cesti, deloma po stranskih stezah na širono pokopališče. Po mrtvaških molitvah se zapoje zadnja pesem ranjcemu v slovo. Kako globoko so segale vsem navzočim v srce poslednje besede v žalostinki: Le križ nam sveti govori. Da zopet vid'mo se nad zvezdami! Govorila sta še kaj lepo pri grobu g. dr. Zarnik iz Ljubljane pa gosp. dr. Folnegovič iz Zagreba v imenu Hrvatske matice. Proslavljala sta ranjega kot vzor pravega človekoljuba in značajnega narodnjaka. To je bil v resnici g. dr. Štefan Kočevar. Kako rad je pomagal vbogim dijakom! kako je podpiral vse narodne zavode, društva in časopise! Pri pogrebu se je sešlo, kakor smo že omenili, veliko število duhovnikov; bilo jih je okoli 30, in ko bi bil pogreb v delavnik, sešlo bi se jih bilo gotovo še enkrat toliko. Vsaj je pa tudi ranjci bil vsikdar odkritosrčen prijatelj častite duhovščine, prijatelj redovnikov in redovnic, kterim je obilo pomagal. Zares, zgubili smo moža, ki je bil rodoljub v pravem pomenu besede, ne samo z jezikom, temveč vsikdar tudi v djanji! Vsi ki smo ga spremljali na pokopališče, in bilo nas je na tisuče; želeli smo mu bogato, večno plačilo za obilna njegova dobra dela. Njegov preblagi spomin pa naj živi na veke!

Iz Dunaja. (Slovenski poslanci pri g. ministru Pražaku.) Slovenski poslanci iz Štajerskega in Kranjskega so šli v torek skupno k g. justičnemu ministru Pražaku, da so mu razložili svoje pritožbe proti tistim sodnijam, katere še vedno nečejo slovenskemu jeziku priznati veljave v uradih, ter s slovenskimi strankami nemški uradujejo in slovenske tožbe in uloge nemški rešujejo. G. poslanec dr. Vošnjak je navedel več slučajev iz Štajerskega: Budna pri Gornjem gradu, trg Braslovski, razzodbe celjske okrožne sodnije itd. in s pismami dokazal, da se sodnije ne ravnaajo po ministerskem ukazu od 18. aprila 1882. G. poslanec Herman je temu pritrdil in menil, da se narodno vprašanje le po postavi daje rešiti. Iste pritožbe izrekli so kranjski poslanci: grof Margheri, Klun, dr. Poklukar, Obreza in Pfeifer. G. minister je odgovoril, da tudi on želi, da se slovenskemu jeziku daje popolna pravica pri sodnijah in da je po ukazu od 24. aprila 1882

že večkrat vsled pritožeb slovenskih strank leželni nadsodnji v Gradci izrekel svoje mnenje posebno v tem smislu, da se slovenske uloge ne morajo le sprejemati, ampak tudi slovenski rešiti. Sicer pa si pridržuje, predložiti državnemu zboru postavo, s katero se bode določilo, da ima justični minister pravico izreči, kateri jezik je v vsakem sodnijskem okraju v leželi navadni. Slovenski poslanci so bili od g. ministra prav prijazno sprejeti in se spet prepričali, da ima vlada pošteno voljo, Slovencem pripomagati do njihovih narodnih pravic. Upamo tedaj, da bo to spoznanje prodrlo tudi v kroge nižjih uradnikov, in da se nobeden uradnik več ne bo našel, ki bi delal proti volji ministerstva in proti želji našega presvitlega cesarja.

Iz Sevnice na Savi. (Nekaj iz nove šole.) Reči obračajo se na bolje, pšenico odbiramo od plevela. Otroci si uže po ulicah pripovedujejo, da je iz začasne brezverske nemške šole nazaj v domačo šolo vstopilo 8 otrok. Tudi posestnik turistiškega grada (Ruckenstein) je svojega sina iz te šole iztrgal. Izprevidel je, da je privatni učitelj nezmožen, deco uspešno podučevati ter je za vse drugo poprej zmožen, nego deco vzbujati za vse plemenito in dobro. Ta šola tudi ne pripada v področje krajnega, šolskega sveta, nego izvolili so si poseben odbor, ki šolo nadzoruje. Načelnik tega odbora je g. Edvard Kavčič, ki se je pred 10 leti našej veri odpovedal. Studiral je samo tukajšnjo ljudsko šolo ter je nevešč v znanstvenih strokah. Zato mu tudi vsako krivo dejanje moremo narodnjaki Sevniški odpustiti, ker res ni zmožen ločiti dobro od slabega. Staršem pa, ki so tako pametni bili, da se niso dali preslepiti in zapeljati sovražnikom našega roda pa gorko na srce polagamo: Dramite in podučujte nevedne in zapeljane ljudi, da rešijo duše svojih otrok od pogubnega pogreza. Premislite, da so otročiči v domačej trirazredni šoli v tem šolskem letu uže 2krat pri spovedi bili, ko še iz brezverske šole nič pri spovedi niso bili. Bog nam pomagaj!!

Iz Ljubljane. (Loterija „narodnega doma“.) Upravni odbor razposlal je srečke uže po vsem Slovenskem, potem na nekatere kraje Hrvatskega, Dalmacije, Českega in v Sredec v Bolgarijo. Začele so društvenemu blagajniku prihajati uže tudi pošiljatve denarja za razposlane srečke in sicer ne le s Slovenskega, temveč tudi s Českega, kjer se srečke razmeroma hitreje prodajajo, ko med nami. Rojaki! ne dajmo se vendar po ostalih bratih naših osramotiti! Spoznajmo važnost „narodnega doma“ kot sijajnega spomenika naše probujenosti, velike literarne in dijaške ustanove ter poroka boljše bodočnosti naše in sezimo po srečkah, katere imajo tudi zato veliko vrednost, ker je

loterija „narodnega doma“ v resnici s sijajnimi in mnogimi dobitki preskrbljena.

Iz Trbovelj. (Kmetijska družba na škodi s Kmet. prijatlom). Ni dovolj, da celjska svojat povsod že svoj list uriva in razprtije dela, hoče še kmetijskim podružnicam tla spodkopavati. Pred nekimi dnevi pošlje centralni odbor celi kup iztisov „Kmetijskega prijatla“ tukajšnjemu tajniku podružnice gosp. Irgel-nu, naj bi jih razdelil med ude. To pa je ude močno razsrdilo in izjavili so, da takoj izstopijo, ako se to še enkrat ponovi. In tako bi bila potem Trboveljska podružnica pokopana. Ako je centralnemu odboru v Gradci na obstanku podružnice kaj ležeče, se to gotovo ne bo več zgodilo, ako se pa še zgodi, naj si centralni odbor sam sebi pripiše, da bo ena podružnica menje. Ti celjska druhal pa miruj, in ne sili svojega umazanega perila v društva, ktera ne marajo za tebe, veliko menj pa še za tvoje izposojene kmetijske poduke!

Domoljub slovenski.

Od sv. Ilja v Slov. goricah. (Razne reči.) Letošnji predpustni jug ni bil kaj prida, ker smo zopet dobili grdo zimsko vreme, tedaj še tudi ne moremo v goricah nič prav dela pričeti. Tudi za letošnje ozimine se nam ni treba bati, ker nimamo nič posejanih, le redko kteremu je posrečilo se jeseni kaj v zemljo spraviti. Če nam pa še spomladansko vreme ne bode pripuhalo in ugajalo za setev, kje hočemo potem kruha vzeti? Pa tisti, ki ptice preživi, ki ne sejejo in ne žanjejo, tudi nas zapustil ne bo. — V Selnici ob Muri je pogorelo 14. t. m. pohištvo Marije Gorjup. Bila je zavarovana. Ravno ko je ogenj najhuje razsajal, prišli so cenilni možje. Ker pa oglovja niso marali ceniti, so odšli brez posla. — V noči od 7—8. t. m. so tatovi odnesli J. Štrausu ves špeh in meso od dveh svinj. Tatov še niso zasledili. V Selnici imamo tudi človeka, ki kajžlarjem in posestnikom skrivoma in celo po noči naše varuhe pse v št. Iljskej občini strelja: (pa ni „šintar“ in tudi nima nobene pravice do tega) da smo še tako boljše prepuščeni nočnim klatežem. Menda jih doma kuha, peče in žre? No želimo mu: „gut zu speisen“. — Prihodnji mesec imamo tukaj volitve novih županov. Ako vstrežem, hočem ob svojem času priobčiti! (Prosimo! Ur.) Goričan.

Iz Ljubljane. (Banka „Slavija“) sklenila je v mesecih oktober, november in december 1882 13.397 novih zavarovalnih pogodb za kapital 16,774.534 gold. 48 kr., za kar se jej je plačalo zavarovalnine in pristojbin 436.339 fl. 16 kr. Denarni promet glavne blagajnice znašal je 2,342.988 gold. 98 kr., in od bankinih kapitalov bilo je v tem časi vloženi 147.837 gld. 6 kr. v česko-moravskih posojilnicah, 642.177 gld. 35 kr. pa izposojenih na

zemljišča. Gasilne brizgalnice je oddala banka v tem časi 4 občinam. Od 1. januarja 1882 do 31. decembra 1882 skleneno je bilo vseh zavarovanj 77.658 fl. za kapital 78.424.408 gld. 30 kr. proti plačilu zavarovalnin in pristojbin 1.816.257 gld. 56 kr., za škodo pa se je izplačalo v tem časi 803.274 fl. 68 kr. Samoupravna društva za zavarovanje užitka in pokojnim postajajo čez dalje priljubljena. Pristopilo jim je namreč do konca decembra 1882 637 členov, ki so zavarovali užitkov in pokojnin za 117.149 gld. 67 kr. in vpisali ulog za 470.155 gold. Zastopniška pokojninska zaloga imela je do konca decembra 1882 3974 deležnikov in njeno premoženje narastlo je na 30.002 gld. 32 kr. v gotovini in vrednostnih papirjih.

Iz Maribora. (Okrajni glavar — volitve.) G. Pavič plem. Pfauenthal, okrajni glavar, imenovan je za dvornega svetovalca in je prestavljen k namestniji Zadarskej v Dalmaciji. Kdo bo njegov naslednik? Morebiti trd Nemeč, če bode šlo po željah tukajšnjih glavačev. Čuditi bi se nam ne trebalo. Saj imamo pri glavarstvu itak že uradnikov, ki ne umejo slovenski, n. pr. g. Leitner, g. Winter. — Znani Hammer-Amboss je po več ur čepel v uradnici okrajnega zastopa, zraven pa „voter“ Wretzl, staubar Črniček in stari Seidl. Tiščali so glave in nose vkup in tuhtali, kako bi zmagali v velikem posestvu za okrajni zastop. No, velikikega truda ni trebalo, ker je skoro vsak meščan, ki ima hišo, že veliki posestnik. Da so nemčurji nalovili kakih 100 pooblastil in vsako bablje izvohali in nadlegovali, to kaže, da so se Slovencev bali ali da imajo zaradi volilnega reda slabo vest. Od 557 vpisanih velikih posestnikov je vkljub silnej druzezgi nemčurskej izostalo 260, tedaj skoro polovica. Volilo je samo 297; nemčurji so dobili 231 glasov, Slovenci pa 66. Pred tremi leti so Slovenci zmagali s 66—72 glasovi, ker Nemci in meščani volit prišli niso. Zelo nepotrebno in smešno pa je baharstvo nemčurjev, da so Slovence premagali; teh niso nemčurji premagali, ampak volilni red, katerega so si liberalni Nemci po svojem kopitu prirezali. Jutri volijo kmetje in želimo, da izvolijo vrle slovenske može, da saj izvedo, kaj bodo nemčurji z njihovim denarjem v okrajnem zastopu delali.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Svitli cesar obiščejo letos sredi leta Ljubljano k 600letnici, od ondot gredo v Idrijo, Bled in Kamnik. — Flem. Dahlen šel je v pokoj. — Brambovski minister je zaukazal letos k novačenju pozvati tudi l. 1860 porojene. — V državnem zboru so poslanci sprejeli konečno novo obrtnijsko postavo, za njo je glasovalo 126 konservativnih in narodnih

poslancev in proti njej 105 liberalcev. Ti so tedaj propali! Hvala Bogu! Sedaj še treba, da pritrdijo preuredbi šolske postave. Začeli so obravnavati letošnji proračun. Da se pokrijejo vsi stroški, treba bode 16 milijonov v zajem ali na posodo vzeti, ker je 16 milijonov v državnih blagajnicah na razpolago. Da je zopet posojila treba, temu niso poslanci konservativni krivi, ampak povodenj na Tirolskem in Koroškem, katerima deželama je treba pomagati, dalje popustljivost liberalcev, ki niso potrebnih železnic stavili in katere smo prisiljeni sedaj delati, ako nečemo v kupčijskih in trgovinskih rečeh zaostati, in naposled dolgovi, katere so liberalci državi navesili pa nič dobrega z denarjem izviršili. — Nemški liberalci pokazujejo se čedalje očitneje kot izdajalci mile naše Avstrije in cesarja, kajti sedaj že tirjajo, naj Gališko z Bukovino vred odcepimo od skupne vlade cesarjeve na Dunaji, da ne bodo več poljski in rusinski poslanci zahajali in glasovali v državnem zboru. Za kaj to? Zato, ker upajo tako večino dobiti čez Čehe in Slovence in tako te stiskavati in za Bismarkovo nemčijo prirediti; nas Slovencev tedaj in Čehov se upajo požreti le, če slovanske Poljake in Rusine odpravijo. To se sicer ne more zgoditi pa grdo je, da tisti, ki vedno upijajo, kako za cesarja in Avstrijo trpijo in gorijo v resnici pa delajo na njeno vedno nadrobneje razkalenje in slabenje! — Vesela novica prihaja iz Zagreba. G. dr. Makanac je začel društvo snovati, da se Hrvati in Srbi spravijo in porazumejo. To je silno potrebno in vsem Jugoslovanom avstrijskim koristno. Bog blagoslovi ovo vrlo podjetje!

Vnanje države. Nemški cesar in papež sta si dopisovala zastran tega, da bi prenehalo preganjanje katoličanov na Nemškem, pa nemški ministri nečejo miru. Bati je se toraj, da preganjanje traja naprej. Katoliški poslanci so zaradi tega močno razburjeni. Cesarjevič Rudolf je prišel v Berlin pa tudi angleški kraljevič obhajati sreberne poroke nemškega cesarjeviča. Bismark začena zopet liberalcem dobrikati se. — Francozi dobili so precej nemirnega ministra zunajnih zadev, po imenu Challemel-Lacour. Mož sovraži Nemce. V Madagaskar hoče vojakov poslati, da rogovileže Angleže izpodijo. — Irci snujejo tajno društvo 500 mož, ki morajo potem skrivoma iti v angleška mesta London, Liverpool, Manchester itd. in jih užgati. — Italijani se ne upajo pograbit Tripola pa prežijo vendar na ugodno priliko. — Greški bivši minister Komunduroš je na smrt zbolel. — Bolgarski knez je deželo zapustil in nad Dunaj odpotoval domov na Nemško. — Rusi dobili so popolno pravico do severne struge Donava pri izlivu v Črno morje. Zoper Jude začnejo postopati ostro in odločno, najrajše bi jih popolnem iztirali. V Nikolajevu ob Črnem morji iz-

delujejo tri velkanske vojne ladije oklopnice. — Perzijski kralj pojde h kronanju ruskega carja v Moskvo in obišče potem še druge evropske dežele in mesta.

Za poduk in kratek čas.

Staroslovanski kmet na polji in doma.

II. 7. Kteri so bili navadni pridelki starih Slovanov? V prvi dobi so brez dvombe pestovali žito. Da je toto bil njihov menda najnavadniji pridelek in živež, njihov vsakdanji kruh, to lahko sklepamo iz imena samega: žito = ži—to od ži—ti, ži—[vi]—ti. Ta beseda je bila in še je sedaj doma pri Slovanih.

V obče so naši paganski stariši s izrazom „žito“ imenovali tisto vrsto rastlin, katere so jim pač v tem ali onem kraju veljale navadno za živež. Odtod prihaja, da sedaj pod imenom „žito“ po nekterih krajih n. pr. pri Ljutomeru razumevajo rž, po drugih pšenico, drugod zopet oboje, t. j. rž in pšenico.

Na Dobrni izraz „žito“ velja za: rž, pšenico, proso, hajdino in turščico. Na meji srbsko-hrvatski proso pravijo žito. Ko so namreč južni Slovani bili spoznali proso, postalo jim je najpriljubljenejši živež.

Hrana od prosa bila je na dnevnem redu. Od prosa pekli so kruh, pripravljali kašo. Ako je Slovan hotel ptujca počastiti, je pred-nj položil proseno jed in med.

Kar je rečeno glede besede „žito“, isto bo veljalo gotovo tudi ob imenu „jedličje“, ki je znano na Koroškem; dotična rastlina bila je o svojem času menda navadna jed, hrana.

Z ječmena phali so pšeno, bržčas tudi s pšenice, odtod morda njeno ime, ali so pa ječmenu s prva po kterih krajih rekali pšenica. Z ovsom in ječmenom so krmili perotnino in konje. Luk ali čebula in česnek sta takrat pri hiši nadomestovala vse naše „malovje“ ali korenje. Luk in česen bila sta skoro na vsakej mizi, zatoraj so te rastline Slovani sadili v velikej meri. Repo in mak sejali so le po vrtih.

8. Kako so Slovani zrnje pripravljali za živež? — Stari Grki in Rimci so klasje pekli ter zrnje brez vsakega daljšega obdelovanja zobali. Bržčas so tudi Slovanje vsaj v najstarejši dobi tako ravnali. Vendar že od pomniveka so brez dvombe Slovani posluževali se ročnih mlinov; s pomočjo totih so drobili zrnje in dobivali moko. Pisatelj, katerega večinoma tukaj posnemamo, pravi, da so to bili mlini, kakoršnih so imeli Grki pa Rimci v poznejši dobi in kakoršnih danes najdeš po Aziji, namreč: dva kamena, od katerih je spodnji na sredini visok a proti okrajku vse nižji in nižji, zgornji pa je vdobljen tako, da ga lahko vrtilj po zdolnjem. Zgornji kamen ima otvor ali luknjo, kamor se

polagoma spušča zrnje; če ga primeš za ročico ter vrtilj, dobil boš moko, se ve da ne najlepšo. Niso li žrmlje pri naših Haložanih in pri Slovanih na Moravskem, kolikor je pisatelju teh vrstic znano, gospodarstvena dedščina naših predstarišev?

9. Slama služila je za pokrivanje prebivališča, ob zimske dobi so jo pokladali tudi živini. Seno in otavo, skrbno osušeno, shranjevali so na podstenji, pod pristrešjem, ali so pa slamo, seno in otavo spravljali v velike krpe, ki so jih vtrjevali s pomočjo primernih kolov. Ta način gospodarstvene priprave Rusi imenujejo „koli“, Poljaki „kolnia“, Čehi „kolna“, Slovenci na Murskem polji pa pravijo „oselica“, t. j. ob selo, selišče, prebivališče postavljen velik kup slame ali kterega si bodi rastlinstva.

10. Ograje, ogradi. — Izmed sadonosnega drevja so stari Slovanje gojili posebno jablan ali jabelko, pa tudi hruške, breskve sljive ali češplje in orehe. Vrte pripravljali so si blizu domovja; v istih pestovali so luk, česnek, mak in druge rastline. Da živad tega ni mogla oškodovati, zatoraj so dotične kraje zagrajevali s plotom. Zdi se, da je Stari Slovan tudi svoje njive ograjeval, ker mu je številna zverad sicer preveliko škodo delala; zaradi tega je tudi tu in tam svoja prebivališča postavljal sred polja, da bi ga laglje opazoval in varoval.

11. Ne smemo pozabiti, da je reja lena in konopelj bila posebno priljubljena in poglavitna skrb ženskega spola. Staroslovenske žene in dekleta so od omenjenih rastlin pridelovale obлеко domačej družini in neke arabski potovalec, Ibrahim ibn Jakub po imenu, ki je živel v 10. stoletji, hvali ukusno lepoto slovanskega oblačila, katerega so bile škrinje polne. — Razven ostalih manje imenitnih rastlin, so naši predniki poznali lastnost hmelja, če ne oplenjenega, vsaj v njegovem divjem stanji ter so ga že v srednjem veku dodavali pivu, dá, nekteri celó mislijo, da je hmelj od Slovanov prešel k ostalim narodom evropskim.

12. Lega njiv in travnikov bila je vrvnana po tem, kako se je obdeloval in v polje prevstvarjal zdaj ta zdaj oni košček prvlje še neobdelane zemlje, bodisi, da je bil bliže vesi ali se dozdeval rodovitnejši ali ugajal temu ali drugemu semenu. Zemljišče bilo je imovina vsem sosesčanom skupaj; pozneje imela je vsaka družina svoje polje, ki se pa je nerazdeljeno podedovalo otrokom umrlih starišev. — Ko so Slovanje bili podložniki Germanom ali Nemcem, so slovenska kmetijstva bila vselej menjša, kakor nemška ter so se merila po številu plugov, ki jih je bilo treba, da so zamogli polje obdelati. Kakor staronemški pisatelj Helmold poroča, je jeden plug zaznamenoval jedno kmetijo. Tako je določil še leta 1262 gneznski shod. Potem nazoru so na Českem kmetijstva

merili do konca 13. veka, v 14. stoletju pa so se po nemški navadi določena in obmerjena kmetijstva že po vsem Českem udomačila. Ločila so se slovanska kmetijstva od nemških v tem, da so bila manjša, ter ste n. pr. v Lužicah in v Šleziji že dve tretjini nemškega kmetijstva veljale za celo slovansko; a na Pomorskem je jedna tretjina nemškega kmetijstva že toliko obsežala, kakor celo slovansko. Bremena so se pa nakladala obema jednaka! Tam namreč, koder so se Nemci množili, so Slovanom stopali na prste, kolikor je le bilo mogoče. Bili so celo časi, ko je „Slovan“ in „sužnik“ pomenjalo jedno tisto. Sicer pa žalostno stanje starih Slovanov med stalin lahko razpoznaš iz tistega ukaza leta 1170 na Šverinskem, ki je veleval, da če sreča kdo Slovana na kakšnem prikritem in sumnivem kraju, naj se mu Slovan opraviči, čemu je tukaj? Ako ne ve zadovoljivnega odgovora, obesi naj ga takoj na bližnjem drevesu! Če so se Slovani naselili v kakem mestu, živeli so za-se v posebnih ulicah kakor drugod židje. In naš izvirnik pristavlja: Da so si Nemci v zatiranju Slovanov premalo prizadevali, tega si pač ne morejo očitati.

(Dalje prih.)

Smešnica 9. V nekem kraju so najeli za drugi šolski razred pri trdem Nemci poslopje za šolo. Otroci so z malimi izjemki sami slovenski. Molili so pa v šoli pred in za podukom samo nemški. Nekdo vpraša zakaj? Učenec odgovori: lastnik hiše je trd Nemeč in v njegovej hiši Bog ne razume slovenski; zato molimo nemški. Stavešinčar.

Razne stvari.

(Gospod Janez Leon), tiskar v Mariboru je naglo umrl. Tiskarno prevzame njegova žena in vsi trije listi: „Südsteirische Post“, „Popotnik“ in „Gospodar“ tiskali se in izhajali bodo ondi, kakor do sedaj.

(Iz Slov. bistriškega okraja) se prosi objaviti, da naj vsi volilci kmetskih občin za okrajni zastop pridejo na posvetovanje h Petru (poprej Flecksieder) na den volitve, t. j. 6. sušca, točno ob 9. uri zjutraj. — Več volilcev!

(Mariborska čitalnica) vabi za nedeljo 4. marca ob 8. uri zvečer k veselici. Sviralo bode se na glasoviru, citrah in deklamovalo.

(Ptujška čitalnica) ima 4. sušca ob 5. uri popoldne občni zbor. Volil se bode novi odbor in revizijski odsek. Če ne pride ob 5. uri dosta udov, sklepajo ob 6. uri navzoči o istem dnevnem redu.

(Iz Podčetrčka) se nam piše, da gleštajo tam samo 3 nemčurje; prvi je baje Pacolik, drugi Mojzes, tretji pa Bemek. Vsak hoče vel-

jati za trdnega Nemca, čeravno nima nobeden nemške krvi.

(Oderuh Gassmajer) iz Maribora je zopet tožen.

(Bivši notar Hofrichter) slov. graški je umrl.

(Umrta) sta škof Jirsik in šolski nadzornik Šolar.

(V Terbovljah) je se rudarski delavec Budna tepel in dobil z nožem 7 ran.

(Neumen Ptujčan) pravi, da Slovincem treba samo 2letnega šolanja, če se slovenski podučuje, 3letnega pa, če se nemški prednaša. Sedaj vemo, zakaj so nam nemški liberalci 3letno šolo vsilili in toliko stroškov za zidanje novih šol, samo zavoljo ponemčevanja.

(Pri sv. Križi) nad Mariborom so ničvredni ponočnjaki učitelju šipe na oknih vbili.

(Narodno biblioteko) začel je izdajati g. J. Krajec, tiskar v Rudolfovem na Kranjskem. Snopič velja 15 kr. Prvi snopič je izišel in objavlja knjižico znano: „Kranjska čbelica.“

(Pri sv. Juriji) ob južnej železnici je cigan Huber (rodom bržčas Nemeč) posestnika Seb. Freceja obstrelil s pištolo. Cigana so žandarji odgnali v Celje.

(Pomiloščen) v zapor na žive dni je Breznik Jakob, ki je bil k smrti na vislicah obsojen, ker je blizu Rogaca zaklal očeta in brata.

(V Frankolovem) je bilo posestvo 6000 gold. cenjeno za 3600 fl. prodano. Dva dni pred dražbo je stari posestnik hrame in 2 kozoletca podrl.

(Sv. misijon) obhajajo č. oo. lazaristi na Remšniku od 7. do 16. sušca t. l.

(Wildhauški Karneri) je drzno psoval v državnem zboru pa poljski poslanec Hausner ga je zavrnil in do tal pomandal.

(Celjska druhal) je pri Kočvarjevem pogrebu Slovence psovala: „windische Trotteln“ itd.; eden pijani nemčur je nosil nemške puntarske trake; Slovenec uže svojih mrtvih ne more pokapati mirno na slovenskih tleh. „Slov. Narod“ in „Slovenec“ pa močno grajata celjskega opata, ki je, akopram proščen cerkvene obrede latinski in slovenski opraviti, začel nalašč: „Vater unser“. Več kakor 30 mešnikov in ljudstvo pa je nadaljevalo: daj nam dnes naš vsakdanji kruh . . . Ali to ni očitno žaljenje Slovencev? Nemškutar povsod lastnej materi v lice bije!

Dražbe III. 7. marca: J. Rudič, Vojnik, 801 fl. 9. marca: Maj. Magdaleneč, Kozje 3150 gld., Anton Čeček, Rogatec, 835 fl., Jož. Šterbucel, Kozje 355 fl. 12. marca: A. Jevšek, Sečovo, 4410 fl. 13. marca: Treza Mesarec, 3400 gold. 14. marca: Jakob Stancer, Jarenina 200 gold. F. Smrečnik, Fürst 519 fl.

Loterijne številke:

V Gradci 24. februarja 1883: 76, 35, 50, 79, 26.
 Na Dunaji " " 59, 76 88, 87, 63.
 Temesvar " " 26, 1, 23, 45, 88.

Prihodnje srečkanje: 10. marca 1883.

Oznanilo.

Podpisano ravnateljstvo naznanja, da se od 15. marca t. l. naprej sprejme 10 mladih ljudij ali viničarjev, 18—25 let starih v praktično izučenje na sadje- in vinorejskej šoli. Dobivajo tukaj navadno dnino ter zamorejo stanovanja dobiti ali v zavodu samem ali bližnjih viničarijah. Obečati pa morajo naprej, da ostanejo najmanje pri 1/2 leta sadje- in vinorejskej šoli. Kdor hoče sprejet biti, naj se oglasi pismeno ali ustno, ter naj predloži domovinski list ali služebne knjižice pa tudi od svojega župana podpisano spričalo o dobrem zadržanji, to pa do 8. marca 1883.

Ravnateljstvo

sadje- in vinorejske šole v Mariboru.

Semena

bodi si vsake vrste detelja, trava, zelišča, cvetličice, kakor tudi več sort sadnih in gozdnih pešek, vse novo in gotovo kaljivo, priporoča, kakor po navadi vsako leto po solidni, nizki ceni

M. Berdajs,

1—3

trgovec v Mariboru.

Kočijo

3—3

s šipami in 4 sedeži proda prav po ceni za 100 fl. J. Denzel v Mariboru, Fabriksgasse.

Zahvala

posebno č. g. župniku J. G. za večkratni obisk in sočutje v boleznih, gospodu učitelju J. F. za nalašč zloženo in peto prav genjivo slovo, kakor tudi vsem: rodovincem, sosedom in znancem, ki so v tako obilnem številu pri pogrebu zadnjo pot posodili naši dragi nam neposabljivi materi

Ursuli Vraz,

prejšnji posestnici Stanko Vrazovega doma, ki so v triletni boleznih, večkrat sprevideni s sv. zakramenti umrli 18. svečana 1883, 73 let stari, izrekajo podpisani prav presrečno in najtoplejo zahvalo.

Terezija Skorjanec,
 Julijana Hedžed,
 Josefina Fuchs,
 Alojzija Peršak,
 Barbara Vraz,
 hčere.

Franjo Vraz,
 sin.
 Marija Vraz,
 nevesta.

Učiteljska služba.

Na trirazrednici pri sv. Marjeti poleg Ptuja je izpraznjena učiteljska služba v IV. plačilni vrsti in s prosto izbo.

Prosila se naj postavnim potem pošljejo do konca aprila 1883 krajnemu šolskemu svetu pri sv. Marjeti (pošta Možgance).

Okrajni šolski svet v Ptuji 17 febr. 1883.

1—3

Premerstein.

Lepo posestvo

v Frauheimu, ob velikej Tržaškej cesti se proda iz proste roke. Hiša je zidana ter ima lepe kleti, zraven je tekoča voda in 2 oralna zemljišča s sadunosnim drevjem in travnikom. Kdor hoče pa zraven kupiti še gozd, njive, gorice, travnik, vkup 18 oralov, se mu tudi proda.

Več pové Miha Mohorko v Orehovi vesi (Nussdorf, Pfarre Schleinitz, Post Kranichsfeld).

3—3

Sesaljke

solidne izdelave za različne potrebe: pivovarne, fabrike, rude, vodnake, dalje vodotočne cevi, sesaljke in spravo za kletarstvo, aneške cevi iz kovanega železa, cevi iz kopljine in gumija,

kovinsko blago

vsake vrste, pipe za vsakojake potrebe in in razne podobe, vretenice, ventile zaporne, pozračne ventile vsake vrste, poprijemače železne za razne cevi, spravo za kopališča, izljavnike, kotlje za narejanje plina, varovalno orodje, posode za kolomaz, holländerje,

pipe za narejanje pen na pivu

naposled

blago iz lite kovnine in mednine

po obrazcih

priporoča po najnižjej ceni in s poroštvom za dobro robo

ALBERT SAMASSA

c. k. dvorni zvonar in fabrikant strojev in gasilnega orodja v

Ljubljani.

Podrobne cenilnike dopošilja brezplačno in franko.

4—4